

Dosarul nr. 3r-326/2023

2-23157245-01-3r-01122023

prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (jud. V. Negru, E. Palanciuc, I. Dutca)

DECIZIE

06 decembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Aliona Miron

Diana Stănilă

Mariana Pitic

examinând recursul depus de Partidul Politic „Șansă”,
în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023,
împotriva încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost declarată inadmisibilă acțiunea în contencios administrativ depusă de Partidul Politic „Șansă”,

c o n s t a t ă :

La data de 04 noiembrie 2023, Partidul Politic „Șansă” s-a adresat la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani cu acțiune în contencios administrativ împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova privind anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr.92 din 03 noiembrie 2023.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, pe la 03 noiembrie 2023, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a emis Dispoziția nr. 92 prin care a dispus următoarele: „în contextul pericolelor deosebit de grave la adresa securității naționale, prezentate de către Serviciul Informații și Securitate (scrisoarea nr. E/1 1772 din 03.11.2023....,1.1. Prin derogare de la prevederile art.72 alin.(4), art.102 alin.(2) și (5) din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 325/2022, se anulează înregistrarea concurenților electorali desemnați de către Partidul Politic „Șansă” în cadrul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023. 1.2. Comisia Electorală Centrală, prin intermediul consiliilor electorale de circumscripție, va asigura informarea imediată despre măsură a tuturor birourilor electorale ale secțiilor de votare, care, cel târziu până la sfârșitul zilei de 04 noiembrie 2023, în conformitate cu prevederile art. 72 alin. (4)

din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 325/2022, vor aplica ștampila cu mențiunea „Retras” în toate buletinele de vot, în dreptul tuturor concurenților electorali din partea Partidului Politic „Șansă”.

A menționat că, motivația Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, s-a rezumat la unele constatări din partea Serviciului de Informații și Securitate cu privire la unele investigații și pretinse acțiuni de corupere a alegătorilor și necesitatea asigurării securității statului de influențe externe.

A indicat că, prin actul administrativ individual defavorabil reclamantul este sancționat cu cea mai gravă sancțiune de ordin electoral posibilă: anularea înregistrării tuturor candidaților din partea Partidului Politic „Șansă”.

A susținut reclamantul că, prin acest act administrativ este prejudiciat grav, i se încalcă drepturile fundamentale la alegeri libere, este restrâns dreptul fundamental de a fi ales, este restrâns grav dreptul la libera exprimare, este discriminat în raport cu alți concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

A menționat că, la 24 februarie 2022 Parlamentul a adoptat hotărârea nr.41 privind declararea stării de urgență. Motivul stării de urgență a fost declarat conflictul militar din țara vecină, pericolul securității regionale. Parlamentul a acordat competențe CSE reieșind din prevederile Legii nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Aceste competențe au fost acordate în vederea soluționării problemelor stringente care reies exclusiv din situația care a generat instituirea stării de urgență.

A relevat că, starea de urgență a fost prelungită de multe ori. Astfel, prin hotărârea nr. 274 din 21 septembrie 2023 Parlamentul, la solicitarea CSE și Guvernului, iarăși a prelungit starea de urgență încă pentru 60 de zile. Potrivit notei informative și declarațiilor Prim-ministrului în plenul Parlamentului necesitatea prelungirii stării de urgență a fost dictată de ostilitățile militare din Ucraina, suprapunerea cu criza energetică, potențiala criză a refugiaților, fapte ce pot afecta securitatea națională.

A subliniat că, anterior atât Guvernul, cât și CSE, nu și-a depășit mandatul și nu a impus alte restricții ale drepturilor fundamentale, precum dreptul la întruniri, etc. Nici în raportul CSE, nici în declarațiile Prim-ministrului din plen nu au fost oferite date și informații prin care s-ar constata anumite amenințări la securitatea națională generate de alegeri.

A menționat că, atunci când s-a instituit starea de urgență și la prelungirea acesteia, s-a indicat expres că, această stare de urgență nu va afecta desfășurarea alegerilor locale generale din data de 05 noiembrie 2023. Astfel, Parlamentul expres a indicat în hotărârea sa că, efectele stării de urgență nu se pot extinde față de alegeri și, respectiv procedurile electorale.

În aceste circumstanțe a considerat că, Comisia pentru Situații Excepționale și-a depășit grav competențele delegate de Parlament, implicându-se ilegal în procesul electoral din Republica Moldova și substituind organele electorale.

A punctat reclamantul că, prin Dispoziția nr.92 din 03 noiembrie 2023, s-au făcut derogări inadmisibile de la prevederile Codului electoral și astfel, prin ignorarea tuturor procedurilor legale cu privire la sancționarea unui concurent electoral și anularea înregistrării acestuia, reclamantul este afectat grav și i se încalcă drepturile

fundamentale la alegeri libere și dreptul de a fi ales, principii garantate de jurisprudența națională și internațională.

A învederat că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și-a depășit grav competența atribuindu-și ilegal competența Parlamentului de legiferare, anulând absolut nejustificat capitole întregi din Codul electoral.

A relatat reclamantul că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a fost abilitată să ia măsuri legate de depășirea stării de urgență, și doar atât. Aceste măsuri se rezumă la problematica energetică, depășirea consecințelor fluxului de migrați din Ucraina și anumite măsuri economice generate de conflictul din țara vecină, nimic mai mult.

A subliniat reclamantul că, nu există nici o urgență legată de riscuri sau amenințări pentru securitatea statului, după cum se menționează în dispoziție, anume din partea reclamantului, iar acuzațiile aduse Partidului Politic „Șansă” sânt de-a dreptul aberante și ridicole. Nu există nici un act juridic definitiv sau vreo sentință a instanței de judecată care ar stabili vinovăția reclamantului ca o entitate juridică colectivă în privința acelor grave acuzații aduse. Motivele legate de război hibrid și amenințări din partea Federației Ruse sunt falsuri ordinare și care nu au nimic comun cu activitatea reclamantului care se ghidează strict de lege, iar candidații acestuia participă în campanie electorală respectând principiile unui proces electoral corect și legal.

A precizat că, instituțiile statului, dacă au anumite dubii sau probe de comiterea unor infracțiuni nu acționează respectând procedurile legale corespunzătoare potrivit legislației procesual penale și cu respectarea principiului de nevinovăție, principiului individualizării pedepsei, cu asigurarea unui proces contradictoriu și echitabil, unde fiecare să aibă dreptul la apărare.

A indicat reclamantul că, în cazul în care autoritățile au depistat cazuri de corupere a alegătorilor sau finanțare ilegală, trebuiau să ia măsuri individuale pe fiecare caz în parte în baza probelor, iar persoanele vinovate să fie trase la răspundere. Însă, în loc să investigheze fiecare caz separat, CSE, împreună cu SIS au decis să eludeze toate procedurile legale posibile și să pedepsească, fără judecată tot partidul cu tot cu acei cca 700 de candidați la funcția de primar și peste 6 000 de candidați la funcția de consilieri locali și raionali.

A subliniat că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu a avut nici un drept legal să se substituie organelor electorale. Totodată a remarcat că, în perioada electorală, toate contestațiile se examinează în regim urgent - maxim 3 zile, dar nu mai târziu de ziua alegerilor. Astfel, în cazul în care existau probe concludente și temeuri juridice de anulare a unor candidați atunci probele respective urmau a fi transmise către acele organe electorale care, potrivit competenței urmau să ia deciziile de rigoare, dar într-un proces individual și în baza unor criterii obiective. Astfel, nu era nevoie de nicio urgență și organ excepțional.

A menționat reclamantul că, argumentarea Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova în baza unor informații de la SIS cu privire la unele pretinse acțiuni de destabilizare, corupere sau implicare a factorilor externi nu au nicio legătură cu Partidul Politic „Șansă”. În afară de niște presupuneri și acțiuni provocatoare din partea unor oponenți politici nu există nicio probă, nemaivorbind de vreun act juridic definitiv

în acest sens. A considerat că, CSE nu a motivat nicicum caracterul excepțional al acestei măsuri, element obligatoriu în asemenea situații pentru a evita abuzurile autorităților și încălcarea drepturilor fundamentale ale omului. Astfel, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a ignorat toate principiile prenotate, a impus restricții total nemotivate și disproporționate, fiind grav încălcate prevederile Constituției și Convenției europene.

A susținut reclamantul că, Dispoziția nr.92 din 03 noiembrie 2023 restrânge unele drepturi și libertăți ale cetățenilor sau creează premise pentru fentarea drepturilor constituționale ale acestora, ignorând și omițând aplicabilitatea în timp, în pofida testului de proporționalitate statuat expres în art.54 din Constituția Republicii Moldova.

A menționat reclamantul că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu a motivat în ce măsură competențele ordinare ale executivului sau regulatorului electoral sunt insuficiente pentru depășirea riscurilor presupuse și menționate în contextul situației de criză și în ce măsură derogarea de la lege și preluarea competențelor unui organ autonom poate compensa deficiența în discuție. Nu a existat nicio motivare care să reflecte standardul proporționalității, în privința restricțiilor privind dreptul de a fi ales, libertatea de expresie, dreptul la informare, drepturi violate din dispoziția contestată.

A menționat că, autoritatea pârâtă, practic în tot textul actului administrativ dă dovadă de părtinire și rea credință de neimaginat. Unicul principiu de care s-a ghidat Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova este principiul prezumției de vinovăție. Fără nici o probă directă, doar în baza unor presupuneri din partea SIS, CSE a și emis deja rechizitoriul contra Partidului Politic „Șansă”.

A reliefat că, anularea înregistrării este cea mai dură sancțiune electorală. Interpretarea și aplicarea prevederilor art.102 alin.(5), trebuie să fie certă și accesibilă. Aceste norme se interpretează strict conform conținutului său și nu pot fi deduse și interpretate reieșind din propriile presupuneri ale unor realități. În caz contrar sunt în fața unei discreții arbitrare inadmisibile din partea unei autorități publice.

A notat reclamantul că, unul din principiile generale ale activității autorității publice este principiul legalității, conform căruia autoritățile publice trebuie să acționeze în conformitate cu legea.

A reiterat că, chiar dacă prin actul administrativ unde se manifestă puterea discreționară se referă la aspectele care, într-un cadru legal, conferă autorității publice (CSE/SIS) o anumită libertate de decizie, acest lucru nu presupune în nici un caz devierea de la litera legii, or, decizia luată în mod discreționar, trebuie să fie una optimă, să corespundă finalității actului, sensului legislației în vigoare, principiilor generale ale dreptului intern și internațional, drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, deci să corespundă scopului urmărit, care alcătuiește esența „dreptului discreționar”, a cărui realizare se efectuează cu respectarea principiilor legalității, oportunității și a echității.

Respectiv, autoritatea pârâtă în cadrul puterii sale discreționare, având obligația de a explica de ce a adoptat o anumită conduită, din mai multe posibile, nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul legii. Or, puterea discreționară nu trebuie confundată cu posibilitatea de a acționa arbitrar sau fără control, cum se pare că ar sugera-o utilizarea cuvântului „discreționar”.

Subsecvent, atunci când decizia administrativă nu respectă limitele exterioare pe care legea le stabilește puterii discreționare a administrației, intervine excesul de putere, motiv pentru care actul de constatare este ilegal.

A solicitat reclamantul Partidul Politic „Șansă” anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani din 04 noiembrie 2023, s-a transmis Curții de Apel Chișinău, pentru examinare după competență, acțiunea în contencios administrativ depusă de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 04 noiembrie 2023, s-a ridicat conflict negativ între Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău și Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, dosarul fiind remis la Curtea Supremă de Justiție, pentru soluționarea conflictului negativ de competență apărut, fiind suspendat procesul la examinarea cauzei de contencios administrativ, intentată la acțiunea depusă de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr.92 din 03 noiembrie 2023.

Prin încheierea din 04 noiembrie 2023 a Curții Supreme de Justiție, s-a constatat competența Curții de Apel Chișinău la examinarea cauzei de contencios administrativ la acțiunea înaintată de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

Prin încheierea din 04 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a atras în proces, în calitate de terț, Serviciul de Informații și Securitate.

La data de 05 noiembrie 2023, reclamantul Partidul Politic „Șansă” a depus un supliment la acțiunea inițială, prin care a reiterat caracterul arbitrar al Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023, prin care s-a decis anularea înregistrării concurenților electorali desemnați de Partidul Politic „Șansă” în cadrul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023.

A indicat că, din textul Dispoziției enunțate, se reține că, aceasta ar fi fost emisă în baza scrisorii Serviciului de Informații și Securitate nr.E/11772 din 03 noiembrie 2023, fiind specificat că, chipurile au fost identificate acțiuni ale „unor concurenți electorali, care atentează grav și într-o manieră ireversibilă asupra desfășurării neviciate a exercițiului electoral, prin alterarea masivă, la nivel național, a voinței libere a cetățenilor și utilizarea în acest scop a unor metode interzise de lege, care nu corespund conceptului de desfășurare corectă a campaniei electorale.

A susținut că, potrivit aceleiași dispoziții, Serviciul de Informații și Securitate a identificat activități de influențare a proceselor electorale pe tot teritoriul țării în scopul promovării intereselor statului străin - Federația Rusă - prin intermediul unui grup criminal organizat condus de cetățeanul Ilan Șor, iar Serviciul de Informații și Securitate, de comun cu Inspectoratul General de Poliție, Centrul Național Anticorupție

și Procuratura Anticorupție, a depistat și a documentat oferirea către Partidul Politic „Șansa”, care participă la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023 și este controlat de Ilan Șor, a fondurilor financiare în proporții deosebit de mari, de proveniență externă și utilizarea acestora de către concurentul electoral contrar procedurilor stabilite de legislație, prin subminarea proceselor democratice, implicit cele electorale (fonduri care au fost utilizate de către concurentul electoral pentru finanțarea ilegală a campaniei electorale pe coordonatele de corupere politică a candidaților, coruperea alegătorilor și manipularea opiniei publice).

Partidul Politic „Șansă” categoric respinge insinuările Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și cele ale Serviciului de Informații și Securitate, ca fiind absolut false, deoarece ele se bazează pe niște informații care nu corespund atât circumstanțelor faptice ale cazului, cât și prevederilor legii, considerând că, atât Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, cât și Serviciul de Informații și Securitate, au dat dovada transformării lor în agenți electorali ai partidului de guvernământ, având un singur scop - ajutarea acestuia să scape, prin înlăturarea din cursa electorală, de un concurent electoral, care se află în ascensiune, fiind susținut masiv de poporul Republicii Moldova.

Partidul Politic „Șansa” a constată că, anume Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și Serviciul de Informații și Securitate au viciat iremediabil procesele democratice din Republica Moldova, transformând alegerile din 05 noiembrie 2023 într-o farsă, care grav afectează negativ exprimare liberă a voinței poporului, Dispoziția sus-numită fiind una arbitrară, ilegală și vădit în contradicție cu prevederile Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului (Convenția Europeană a Drepturilor Omului).

A menționat că, nu promovează și niciodată nu a promovat interesele statului străin - Federația Rusă, așa cum invocă Comisia în dispoziția sa, or, nici documentele statutare, nici cele programatice ale Partidului nu conțin așa deziderat, și nici la ședințele organelor de conducere ale Partidului sau la adunările membrilor săi, niciodată nu s-a pus acest scop sau obiectiv.

A subliniat că, nici Comisia, nici SIS nu au prezentat careva probe pertinente, concludente, utile și veridice care ar fi dovedit acuzațiile grave, dar absolut nefondate, aduse la adresa partidului, acestea limitându-se doar la a face niște declarații nefondate, de caracter general, abstract, care atestă lipsa de probe, unicul interes promovat de Partidul Politic „Șansă” fiind interesul poporului Republicii Moldova, promovarea drepturilor omului, libertăților fundamentale, edificarea statului de drept.

La fel, a menționat ca falsă motivarea privind controlul Partidului Politic „Șansă” de către dl. Ilan Șor, Partidul Politic „Șansă” fiind oficial creat și legal înregistrat de organele competente ale Republicii Moldova, are propriul Președinte și propriile organe de conducere, care adoptă toate deciziile din numele Partidului, iar dl. Șor nu intră în numărul conducătorilor Partidului, ultimul fiind un lider neformal, care din cauza activității sale politice și de binefacere, îndreptată la îmbunătățirea vieții cetățenilor Republicii Moldova, se bucură de mare respect din partea membrilor de partid, la fel cum dl Șor de bucură de un respect deosebit în rândurile poporului Republicii Moldova. Anume din aceste considerente dl. Ilan Șor, în urma ultimului sondaj privind ratingul de

încredere, a ocupat al doilea loc, imediat după Președinta Maia Sandu. Chiar și așa, Codul electoral al Republicii Moldova (art.102 alin. (5) nu conține așa teme pentru anularea înregistrării subiectului electoral.

A indicat că, Codul electoral al Republicii Moldova nu interzice finanțări din străinătate, cu condiția efectuării acestei finanțări de către un cetățean al Republicii Moldova, or, art.102 alin.(5) lit.c) din Codul electoral interzice utilizarea mijloacelor financiare din străinătate, cu excepția donațiilor din partea cetățenilor Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării. Prin urmare, chiar și în situații ipotetice de finanțare a partidului de către dl. Ilan Șor, această finanțare ar fi fost legală, fiind direct permisă de Codul electoral. Totuși, Partidul Politic „Șansă” neagă primirea finanțării din străinătate, fie din partea dlui Ilan Șor, fie din partea oricărei alte persoane.

A învederat reclamantul că, în urma activității Comisiei pentru Situații Excepționale, au avut de suferit mai mult de 600 de candidați la funcția de primar și mai mult de 6000 de candidați la funcția de consilier, vinovăția cărora nu fusese nici constatată, nici măcar examinată, Statul aplicând în privința candidaților Partidului Politic „Șansă” o pedeapsă colectivă, neprevăzută de lege, fără a stabili legal fie vinovăția partidului ca o entitate politică, fie responsabilitatea fiecăruia dintre candidații partidului.

Totodată, a invocat caracterul fals al motivării dispoziției nr.92 și în partea referitoare la „manipularea opiniei publice”.

Cu referire la prevederile art.72 din Codul electoral, a menționat că, competența asupra pronunțării referitor la anularea înregistrării concurenților electorali aparține instanțelor de judecată, iar anulând înregistrarea concurentului electoral Partidul Politic „Șansă”, Comisia pentru Situații Excepționale și-a asumat competențele instanței de judecată și, prin urmare, ar fi trebuit să activeze potrivit regulilor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantând Partidului Politic „Șansă” respectarea tuturor drepturilor la un proces judiciar echitabil, garantate de acest articol, fapt ce nu a avut loc.

Pe cale de consecință, reclamantul Partidul Politic „Șansă” a solicitat aplicarea directă a Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, constatarea încălcărilor art.10, 11 și 6 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

Prin încheierea din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu trimitere la prevederile art.17 și art.207 alin. (1) și (2) lit.e) din Codul administrativ, a fost declarată inadmisibilă acțiunea în contencios administrativ depusă de Partidul Politic „Șansă”, din motiv că reclamantul nu poate revendica încălcarea prin activitatea administrativă a unui drept în sensul art.17 din Codul administrativ.

La 01 decembrie 2023, ora 12:38, prin intermediul poștei electronice, Partidul Politic „Șansă” a depus recurs nemotivat, împotriva încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, aplicarea directă în prezenta cauză art. 6, 10, 11 și art. 3 protocolul 1 al CEDO, anularea încheierii contestate și emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă acțiunea și anulată Dispoziția Comisiei Situații Excepționale nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

La 03 decembrie 2023, ora 18:30, prin intermediul poștei electronice, Partidul Politic „Șansă” a depus recurs motivat, împotriva încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, aplicarea directă în prezenta cauză art. 6, 10, 11 și art. 3 protocolul 1 al CEDO, anularea încheierii contestate și emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă acțiunea și anulată Dispoziția Comisiei Situații Excepționale nr. 92 din 03 noiembrie 2023.

În motivarea recursului, a indicat că nu este de acord cu încheierea instanței de apel, deoarece instanța de fond, nu a examinat fondul cauzei în ordine de contencios electoral și fără nicio justificare și în contradicție cu legea a declarat acțiunea recurentului inadmisibilă.

A considerat că soluția și argumentele instanței de fond sunt neîntemeiate și adoptate în contradicție cu circumstanțele cauzei și normele legale.

Instanța de fond a admis mai multe încălcări de ordin procedural și legal care încalcă grav drepturile recurentului la un proces echitabil.

Recurentul a depus acțiunea la data de 3 noiembrie 2023, cu două zile înainte de alegerile din data de 5 noiembrie 2023. Potrivit termenului special de examinare a contestațiilor electorale prevăzut la art. 100 alin. (1) din Codul electoral este de 3 zile dar nu mai târziu de ziua alegerilor. Contrar acestei prevederi imperative ale legii, Curtea de Apel a suspendat procesul de examinare pe data de 5 noiembrie 2023 și a revenit abia pe data de 30 noiembrie 2023.

A menționat că admiterea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate în acest proces, declarată inadmisibilă de Curtea Constituțională, nu constituie motiv legal de suspendare a unui proces electoral. Mai mult ca atât, Decizia Curții Constituționale cu privire la excepția de neconstituționalitate a fost adoptată la data de 9 noiembrie. Nu este clar motivul tergiversării examinării tocmai pînă la data de 30 noiembrie 2023. Ca rezultat al suspendării neîntemeiate și trăgănării examinării acestui proces, recurentul a fost lipsit de dreptul de a participa în alegeri și nu i s-a asigurat un proces echitabil.

În cadrul procesului, recurentul a înaintat două cereri cu privire la atragerea persoanelor terțe, a candidaților la funcțiile de primari/consilieri desemnați din partea concurentului electoral PP „Șansă”. Instanța de fond nu a soluționat acest demers iar motivele nesoluționării nu au fost regăsite nici în încheierea motivată din 30 noiembrie 2023. Nesoluționarea unui astfel de demers important legat de interesele legitime ale celor care au fost eliminați abuziv din alegeri este unul ilegal, iar nemotivarea acestui fapt, iarăși vine în contradicție cu respectarea unui proces echitabil.

Încheierea instanței de fond, a motivat inadmisibilitatea acțiunii în doar trei paragrafe (112 - 114). A considerat că motivarea instanței de fond este total abuzivă, ilegală, contrară circumstanțelor. Instanța de fond a aplicat și interpretat norma legală eronat, iar consecințele sunt grave dat fiind că în asemenea cazuri recurentul este lipsit, efectiv, de dreptul de a-și apăra drepturile sale, de dreptul de acces la justiție și proces echitabil.

Argumentul Curții de Apel este că PP „Șansă” nu a argumentat vătămarea unui drept în sensul art. 17 Cod administrativ. Instanța a menționat că prin Dispoziția CSE recurentului nu i-au fost încălcate drepturile sale iar actul a vizat doar concurenții electorali desemnați de PP „ȘANĂ”. Mai departe instanța total neinspirat interpretează

greșit normele electorale prevăzute la art. 1 din Codul electoral cu privire la noțiunea de concurent electoral. Instanța menționează că recurentul a depus acțiunea nu ca concurent electoral ci ca partid politic. Acestea sunt toate constatările și interpretările eronate ale instanței de a declara acțiunea inadmisibilă.

Ilegalitatea și aplicarea total greșită a legii o argumentăm prin următoarele.

La 4 noiembrie 2023, recurentul a depus acțiune anume în calitatea sa de concurent electoral dar nu ca partid politic. Acest fapt se reiese expres din cererea de chemare în judecată. Concurentul electoral PP „Șansă” a rămas aceeași persoană juridică, cu aceleași date de identificare și același președinte cu drept de semnătura și reprezentare în raport cu terții.

Conform Hotărârii CEC nr. 1165 din 9 august 2023, Partidul Politic „Șansă” a fost inclus în lista de partide care au dreptul să participe la alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023 (poziția nr. 52). Această hotărâre nu a fost modificată iar partidul nu a fost exclus din listă.

Toți candidații la funcțiile de primari și consilieri au fost desemnați pentru a fi înregistrați în calitate de candidați în alegeri anume prin deciziile biroului politic al PP „Șansă”. Anume procesul verbal al Biroului politic a stat la baza înregistrării candidaților în calitate de concurenți electorali. Această prevedere reiese expres din art. 68 Cod electoral.

Potrivit art. 1 din Codul electoral noțiunea de concurent electoral prevede c) partid politic, bloc electoral și persoană care candidează pentru funcția de primar sau de consilier în consiliul local și sunt înregistrate de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor locale.

În toate deciziile de înregistrare a candidaților este menționat expres despre desemnarea din partea PP „Șansă”. Mai mult ca atât, pe toate buletinele de vot, în dreptul candidatului este menționată denumirea partidului care i-a desemnat. În buletinul de vot pentru consilieri în genere este exclusiv doar denumirea partidului.

În vederea probării argumentelor noastre și infirmării concluziei instanței de fond cu privire la faptul că PP „Șansă” nu este concurent sau nu este îndreptățit să-și revendice dreptul vătămat anexăm la cererea de recurs un șir de hotărâri ale CEC cu privire la concurentul electoral partidul politic „Șansă” ca entitate care reprezintă toți candidații desemnați (privind participanții la alegeri, privind desemnarea trezorerului unic; privind aprobarea simbolurilor și denumiții de pe buletinele de vot, privind executarea Dispoziției CSE nr. 92, privind efectuarea controlului tematic).

Toate aceste acte demonstrează că PP „Șansă” în calitate de concurent electoral este entitatea de bază a cărei drepturi electorale sunt încălcate.

Deci concluzia instanței de fond că acțiunea a fost depusă nu de un concurent electoral este total neîntemeiată.

Este total ridicol și absurd să consideri că concurentul electoral PP „Șansă”, care a desemnat oficial toți candidații și care aveau împuterniciri să reprezinte doar concurentul electoral PP „Șansă”, prin anularea înregistrării, nu sunt afectate drepturile personale.

De menționat faptul că în actul administrativ contestat nu se anulează înregistrarea unor candidați anume, din anumite circumscripții electorale. În actul administrativ

contestat se prevede expres că se anulează înregistrarea a tuturor candidaților desemnați anume de concurentul electoral PP „Șansă”. Anume concurentul electoral PP „Șansă” care a desemnat toți candidații este persoana afectată în dreptul fundamental de a fi ales, de rînd cu candidații săi.

Admite că orice candidat individual are dreptul să conteste individual și să revendice un drept încălcat. Dar acest drept ține de discreția fiecărui candidat în parte. Este inadmisibil să condiționez dreptul de a-și revendica un interes legitim în instanța de judecată doar dacă se vor adresa individual toți peste 9000 de candidați înregistrați. Este alogic, ridicol și abuziv, atît timp cît există partidul ca concurent electoral care i-a desemnat conform legii și statutului și care îi reprezintă în toate organele electorale, inclusiv în instanța de judecată.

Mai mult ca atît, în vederea apărării multilaterale a drepturilor candidaților desemnați de PP „Șansă” instanței de fond i s-a cerut atragerea în proces a peste 6000 de candidați înregistrați, în calitate de persoane terțe care pot revendica dreptul încălcat. Cu regret, instanța de fond în genere nu a soluționat aceste demersuri.

A considerat că instanța de fond abuziv și neîntemeiat a conchis că interesele concurentului electoral PP „Șansă” nu sunt afectate prin actul administrativ contestat. Legea a fost aplicată total eronat și contrar tuturor circumstanțelor speței.

Anume interesele și drepturile personale ale concurentului electoral PP „Șansă” au fost încălcate prin Dispoziția CSE contestată. Actul administrativ s-a referit la candidații anume al PP „Șansă”, la general și nu individual. Anume PP „Șansă” a fost înregistrat în calitate de concurent electoral în toate circumscripțiile electorale iar în buletinele de vot era menționat anume denumirea partidului politic „Șansă”. Toți candidații reprezentau anume PP „Șansă”. În toate deciziile și rapoartele depuse la Comisie Electorală Centrală responsabil a fost doar PP „Șansă”.

Însă, instanța de fond a refuzat ilegal să examineze fondul cauzei iar declararea inadmisibilității este neîntemeiată și ilegală.

O asemenea abordare afectează direct principiul accesului la justiție, a unui proces echitabil și recurs efectiv garantat de art. 6 și 13 al CEDO.

Nu poate fi vorba despre garantarea unui veritabil acces la justiție și asigurarea unor căi efective de atac (un remediu efectiv), dacă fără motive plauzibile din punct de vedere practic în cazul în care, din motive abuzive și nejustificate, un concurent electoral eliminat abuziv din alegeri și care contestă această decizie și se continuă să se judece pe cale judecătorească, este limitat în dreptul său de a contesta pe cale administrativă și judecătorească acțiunile organelor administrative cu privire la drepturile sale electorale, cu privire la garantarea unor alegeri libere.

La data de 01 decembrie 2023 și 04 decembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Comisiei pentru Situații Excepționale și Serviciului de Informații și Securitate copia recursului depus de Partidul Politic „Șansă” împotriva încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

La 05 decembrie 2023 Serviciului de Informații și Securitate și la 06 decembrie 2023 Comisia pentru Situații Excepționale au depus referințe, prin care au solicitat declararea recursului ca fiind inadmisibil și în subsidiar respingerea recursului ca fiind neîntemeiat.

Conform art. 242 din Codul administrativ, recursul împotriva încheierii judecătorești se depune motivat la instanța de judecată care a emis încheierea contestată în termen de 15 zile de la notificarea încheierii judecătorești, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de judecată care a emis încheierea contestată transmite neîntârziat recursul împotriva încheierii judecătorești împreună cu dosarul judiciar instanței competente să soluționeze recursul.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție remarcă că, în speță, Partidul Politic „Șansă” prin acțiunea depusă a solicitat anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023, întemeindu-și acțiunea pe prevederile Codului electoral al RM și Codul administrativ al RM.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul depus de Partidul Politic „Șansă” este în termen, având în vedere că încheierea contestată emisă la 30 noiembrie 2023 a fost notificată recurentului la 01 decembrie 2023 și tot la 01 decembrie 2023 Partidul Politic „Șansă” a depus cererea de recurs nemotivată, iar la 03 decembrie 2023 a depus recursul motivat (f.d.118-119, 153-173, vol. II).

Conform art. 243 alin. (2) din Codul administrativ, instanța competentă soluționează recursul împotriva încheierilor judecătorești fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, instanța competentă poate cita participanții la proces.

Completul Curții Supreme de Justiție a decis examinarea cererii de recurs fără înștiințarea participanților la proces, cu plasarea datei ședinței pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, fiind inoportună invitarea părților, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței examinarea acesteia.

Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul depus de Partidul Politic „Șansă” urmează a fi admis cu anularea încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și restituirea cauzei la rejudecare.

În motivarea concluziei enunțate se rețin următoarele argumente.

În conformitate cu art. 243 alin. (1) lit. c) din Codul administrativ, examinând recursul împotriva încheierii judecătorești, instanța adoptă deciziei prin care anulează încheierea și adoptă o nouă încheiere.

Completul de judecată menționează că în speță, obiectul recursului vizează legalitatea încheierii din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023, a fost declarată inadmisibilă, în temeiul art.207 alin.(2) lit.e) din Codul administrativ (f.d.99-117, vol, II).

Din motivarea actului judecătoresc ce constituie obiectul prezentului recurs, se desprinde că, reclamantul nu a invocat și nu a motivat care drept al său recunoscut de lege, i-a fost încălcat prin actul administrativ contestat, instanța de fond menționând în acest context că, legea expres prevede regula sesizării instanței de către orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice, iar dreptul vătămat reprezintă orice drept sau libertate stabilit/stabilită

de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitatea administrativă. De asemenea, Curtea de Apel Chișinău a reținut că prin prisma art. 207 alin. (2) din Codul administrativ coroborat cu art. 93 alin. (2) lit. a) și e) din Codul electoral, reclamantul nu mai este subiect al contestației odată ce și-a pierdut calitatea de concurrent electoral, motive pentru care acțiunea depusă de Partidul politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale cu privire la anularea Dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023, a fost declarată inadmisibilă.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, prima instanță a interpretat în mod greșit normele de drept procedural pertinente speței, iar drept consecință prematur a declarat acțiunea ca inadmisibilă, pornind de la următoarele.

În conformitate cu art.189 alin.(1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Articolul 3 din Codul administrativ stipulează că legislația administrativă are drept scop reglementarea procedurii de desfășurare a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept.

Conform art. 5 din Codul administrative, activitatea administrativă reprezintă totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

Din interpretarea logico-juridică a normelor pre citate, rezultă că unul din elementele definitorii ale acțiunii în contencios administrativ, este revendicarea unui drept propriu, vătămat prin una din formele activității administrative, or, acțiunea în contencios administrativ trebuie să urmărească revendicarea unui drept subiectiv vătămat.

La acest aspect, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, testului de admisibilitate a acțiunii în contencios administrativ prezumă inclusiv verificarea revendicării unui drept propriu vătămat și una din formele activității administrative, conform articolelor 12 și 206 alin.(1) lit.e) din Codul administrativ.

Potrivit articolului 20 din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Articolul 39 alin.(1) și (2) din Codul administrativ garantează controlul judecătoresc al activității administrative și stipulează că acesta nu poate fi îngrădit. Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanței de judecată competente.

Conform art. 17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Astfel, din normele pre-citate rezultă cert că, scopul acțiunii în contencios administrativ constă în anularea unui act administrativ, care prin acțiunea sa aduce o atingere ilegală unui drept subiectiv concret recunoscut de lege unei anumite persoane.

Sub acest aspect, Completul relevă că prevederile articolului 207 alin.(2) lit.e) din Codul administrativ urmează a fi aplicate în corespundere cu dispozițiile articolelor 17, 20 și 39 din Codul administrativ.

Din coroborarea normelor citate mai sus rezultă că revendicarea dreptului propriu este una din condițiile fundamentale pentru ca acțiunea în contencios administrativ să treacă testul admisibilității.

Așadar, normele legale citate supra denotă opțiunea legiuitorului pentru un contencios administrativ subiectiv efectiv, implicând revendicarea apărării unui drept subiectiv propriu al reclamantului. Revendicarea dreptului trebuie să se deducă din susținerile formulate prin cererea de chemare în judecată, în conținutul căreia urmează a fi invocată vătămarea dreptului propriu, deoarece expresiile utilizate în textul articolelor 17, 38 și 189 din Codul administrativ de „drept vătămat” și de „încălcarea unui drept al său” se referă la drepturi subiective concrete, fiind excluse acțiunile *actio popularis*.

Din conținutul cererii de chemare în judecată, precum și cererea de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a reținut că, Partidul Politic „Șansă” prin înaintarea acțiunii în contencios administrativ, a invocat că prin activitatea administrativă a Comisiei pentru Situații Excepționale manifestată prin emiterea dispoziției nr.92 din 03 noiembrie 2023, în contextul pericolelor deosebit de grave la adresa securității naționale, prezentate de către Serviciul Informații și Securitate... conform punctului 1.1 s-a dispus: Prin derogare de la prevederile art. 72 alin. (4), art. 102 alin. (2) și (5) din Codul electoral al Republicii Moldova nr. 325/22 se anulează înregistrarea concurenților electorali desemnați de către Partidul Politic „Șansă” în cadrul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023. 1.2 Comisia Electorală Centrală, prin intermediul consiliilor electorale de circumscripție, va asigura informarea imediată despre măsură a tuturor birourilor electorale ale secțiilor de votare, care, cel târziu pînă la sfîrșitul zilei de 04 noiembrie 2023, în conformitate cu prevederile art. 72 alin. (4) Cod electoral al Republicii Moldova nr. 325/22, vor aplica ștampila cu mențiunea „Retras” în toate buletinele de vot, în dreptul tuturor concurenților electorali din partea Partidului Politic „Șansă”, i-a fost încălcat dreptul constituțional, de a fi ales, libertatea de expresie, dreptul la informare ca concurent electoral Partitul Politic „Șansă”, entitate de bază a cărui drepturi electorale sunt încălcate.

Prin încheierea din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost declarată inadmisibilă acțiunea înaintată de Partidul Politic „Șansă”, în temeiul art.207 alin.(2) lit.e) din Codul administrativ.

În conformitate cu prevederile art.207 alin.(2) lit.e) din Codul administrativ, acțiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special când reclamantul nu poate revendica încălcarea, prin activitatea administrativă, a unui drept în sensul art.17.

Dispozițiile legale enunțate *inter alia* reglementează condițiile testului de admisibilitate pe care trebuie să le parcurgă acțiunea în contencios administrativ, inclusiv pentru acțiunea în contestare.

În acest context, Colegiul reține că, unul dintre elementele definatorii ale acțiunii în contencios administrativ, este revendicarea unui drept propriu, vătămat prin una din formele activității administrative. Or, reclamantul care înaintează acțiunea trebuie să urmărească și să justifice procesual, pentru testul de admisibilitate, revendicarea unui drept subiectiv propriu căruia i se aduce atingere prin activitatea administrativă contestată.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, prima instanță în mod eronat a conchis că, Partidul Politic „Șansă” nu revendică încălcarea, prin adoptarea actului normativ contestat, a unui drept în sensul art.17, reținând în linii generale ca temei de inadmisibilitate a acțiunii faptul că, Partidul Politic „Șansă” nu a invocat și nu a motivat care drept al său recunoscut de lege i-a fost încălcat prin adoptarea actului normative, care se solicită a fi anulat în prezenta speță și nu a dat o apreciere clară a argumentelor invocate de Partidul Politic „Șansă”, or reclamantului, care de fapt este destinat al efectelor actului administrativ contestat, nu-i poate fi aplicată regula acțiunii populare pentru a declara acțiunea inadmisibilă în conformitate cu prevederile art. 207 alin. (2) lit. e) din Codul administrativ.

Din circumstanțele expuse în cererea de chemare în judecată este evidentă revendicarea încălcării drepturilor sale prin activitate administrativă conform art. art. 20, 39 și 189 alin. (1) din Codul administrativ.

Totodată, cererea terților de a fi atrași în proces urma a fi soluționată, or aceasta se încadrează în temeiurile prevăzute de art. 205 alin. (2) din Codul administrativ, fiind revendicată încălcarea unor drepturi în sensul art. 17 din Codul administrativ, prin efectul actului administrativ contestat.

În lumina circumstanțelor relatate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că soluția instanței de fond este contrară principiului dreptului de acces efectiv la un Tribunal, or, declararea acțiunii ca inadmisibilă pentru motivele invocate de Curtea de Apel Chișinău în încheierea recurată, ar putea aduce atingere nejustificată a dreptului reclamantului protejat de art. 20 din Constituție și art. 6 CEDO.

Având în vedere cele menționate, pentru a nu admite încălcarea dreptului la un proces echitabil, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar a anula încheierea din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău cu restituirea cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în același complet de judecată.

În conformitate cu art.230, 243 alin.(1) lit.c), alin.(2) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul depus de Partidul Politic „Șansă”.

Se anulează încheierea din 30 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Șansă” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu

privire la anularea Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr. 92 din 03 noiembrie 2023 și se restituie cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Diana Stănilă

Mariana Pitic